

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi perusopetuslain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan lisättäväksi perusopetuslakiin säännös, jossa säädettäisiin oppilaskunnasta. Uudella säännöksellä vahvistettaisiin oppilaskuntatoimintaa ja säädettäi-

siin sen tehtävistä yleisellä tasolla.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä elokuuta 2007.

PERUSTELUT

1. Nykytila

Hallituksen kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelman tavoitteeksi asetettiin kansalaisten yhteiskunnallisen osallistumisen parantaminen. Yhtenä keskeisenä tavoitteena on, että koulu ja oppilaitokset tukevat kasvua aktiiviseen ja demokraattiseen kansalaisuuteen elinikäisen oppimisen periaatteen mukaisesti. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi politiikkaohjelman toteutussuunnitelmassa on yhdeksi haasteeksi otettu kehittää oppilaskuntatoimintaa perusopetuksessa ja lukioiden osaksi kunnallista osallistumis- ja vaikuttamisjärjestelmää. Valtakunnallista kehittämistyötä on tehty muun muassa opetusministeriön Osallistuva oppilas – yhteisöllinen koulu -hankkeessa vuodesta 2005 alkaen.

Perustuslain 14 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan tehtävänä on edistää yksilön mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttaa häntä itseään koskevaan päätöksentekoon. Yhdenvertaisuudesta on säädetty perustuslain 6 §:ssä, jonka 2 momentin mukaan lapsia on kohdeltava tasavertaisesti yksilöinä, ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti. Perustuslain 14 §:n 3 momentin säännöksen mukaisesti kansalaisoppimiselle, kansalaistoiminnalle ja kansalaisvaikuttamiselle tulee luoda hyvät edellytyk-

set. Mainitun säännöksen tarkasteleminen perustuslain 6 §:n 2 momentin rinnalla asettaa julkiselle vallalle tehtävän huolehtia myös lasten ja nuorten mahdollisuuksista yhteiskunnalliseen osallistumiseen.

Perusopetuslaissa (628/1998) ei, toisin kuin lukiolaissa (629/1998), kuitenkaan säädetä oppilaskuntatoiminnasta tai sitä vastaavasta muusta oppilaiden kouluyhteisöön liittyvästä toiminnasta. Perusopetuksessa oppilaskuntatoiminnan järjestäminen ja järjestämistavat riippuvat opetuksen järjestäjistä.

Opetushallitus selvitti vuonna 2005 perusopetuksen oppilaskuntatoimintaa (Perusopetuksen oppilaskuntatoiminnan kartoitus 2005, Moniste 9/2006). Selvityksen mukaan oppilaskuntatoimintaa oli 91,7 prosentilla kyselyyn vastanneista vuosiluokkien 7–9 suomenkielisistä kouluista. Yhtenäisissä peruskouluissa oppilaskuntatoimintaa oli 44,6 prosentilla kouluista ja vuosiluokkien 1–6 kouluissa 11,1 prosentilla vastanneista. Kaikissa kyselyyn vastanneissa yhdeksässä ruotsinkielisessä vuosiluokkien 7–9 koulussa oli oppilaskuntatoimintaa. Vuosiluokkien 1–6 ruotsinkielisistä kouluista toimiva oppilaskunta oli 26,4 prosentilla ja yhtenäisissä peruskouluissa 28,6 prosentilla.

Selvityksen mukaan oppilaskuntien hallitusten toiminta oli säännöllistä. Oppilaskunnat ilmoittivat voineensa vaikuttaa erityisesti

teemapäivien ja -viikkojen sekä juhlien järjestämiseen ja kouluympäristöön, mutta vaikutusmahdollisuudet koulun järjestyssääntöihin ja toiminta- ja opetussuunnitelmaan olivat vähäisemmät. Selvitykseen vastanneiden kommentteista kävi ilmi, että oppilaskunta-toimintaa pidettiin tärkeänä ja kaikkia koulun oppilaita yhdistävänä tekijänä.

2. Ehdotetut muutokset

Peruskoulujen oppilaiden osallistumisaktiivisuuden lisäämiseksi kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelman tavoitteen mukaisesti ehdotetaan perusopetuslakiin lisättävän uusi pykälä, jossa säädettäisiin oppilaskunnasta. Säännös koskisi kaikkia perusopetuslaissa tarkoitettuja opetuksen järjestäjiä ja perusopetuslain tarkoittamassa opetuksessa olevia oppilaita.

Säännöksen tarkoituksena olisi korostaa oppilaiden osallistumisen ja vaikutusmahdollisuuksien merkitystä ja yhtenäistää oppilaskuntien toimintaa. Säännöksessä ei velvoitettaisi opetuksen järjestäjää oppilaskuntatoiminnan järjestämiseen. Oppilaskunta ei myöskään olisi koulun hallintoelin.

Opetuksen järjestäjä päättäisi oppilaskunnan organisoimisesta kuten siitä, onko oppilaskunta yhteinen yhden tai useamman muun koulun tai toimintayksikön kanssa. Opetuksen järjestäjän päätettävänä olisi myös oppilaskunnan toiminnan toteuttaminen oppilaiden ikäkauden ja edellytysten sekä paikallis-

ten olosuhteiden mukaisesti. Opetuksen järjestäjä päättäisi myös oppilaskuntatoiminnan ohjaamisesta ja tukemisesta.

3. Esityksen vaikutukset

Esityksellä ei ole valtiontaloudellisia vaikutuksia. Opetuksen järjestäjää koskevat kustannusvaikutukset riippuvat siitä, miten se järjestää oppilaskuntatoiminnan. Opetuksen järjestäjän päätettäväksi jää oppilaskuntatoiminnan järjestäminen ja siihen käytettävät henkilöstö- ja muut resurssit.

Ehdotettu säännös vahvistaa oppilaskunnan toiminnan merkitystä oppilaiden osallistumisen, vaikutusmahdollisuuksien ja oppilaiden mielipiteiden kuulemisen parantamiseksi. Kansalaisvaikuttamisen ja osallistumaan oppimisen ohella oppilaskuntatoiminnalla voidaan myös parantaa oppilaiden kouluhyvinvointia.

4. Asian valmistelu

Asia on valmisteltu opetusministeriössä.

5. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä elokuuta 2007.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

perusopetuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään 21 päivänä elokuuta 1998 annettuun perusopetuslakiin (628/1998) uusi 47 a § seuraavasti:

47 a §

Oppilaskunta

Edellä 6 §:n 2 momentissa tarkoitettulla koululla voi olla sen oppilaista muodostuva oppilaskunta. Sen tehtävänä on edistää oppilaiden yhteistoimintaa, vaikutusmahdollisuuksia ja osallistumista oppilaita koskevissa asioissa.

Oppilaskunnan toiminnan järjestämisestä päättää opetuksen järjestäjä. Oppilaskunnan toiminta järjestetään oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti paikalliset olosuhteen huomioonottaen. Oppilaskunta voi olla useamman koulun tai toimintayksikön yhteinen.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

Helsingissä 19 päivänä lokakuuta 2006

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Ministeri *Tarja Filatov*